

Linn Ullmann

Neliniște

Traducere din limba norvegiană și note
de Ovio Olaru

POLIROM
2020

Cuprins

I. <i>Preludiul de la Hammars</i>	7
II. <i>Bobine</i>	49
III. <i>Spre München</i>	143
IV. <i>Fie-ți milă de mine</i>	227
V. <i>Fratele tău în noapte</i>	257
VI. <i>Gigă</i>	307

E PREA SCUMP SĂ O sun pe Heidi din Statele Unite, dar putem să-i scriem scrisori, îmi spune mama. Asta e una din chestiuni. Cealaltă e că copiii trebuie să trăiască înconjurați de copaci.

Regulile mamei pentru creșterea copilului:

1. Copiii trebuie să bea lapte.
2. Copiii trebuie să trăiască înconjurați de copaci.

Mama hotărăște ca eu să locuiesc într-o casă mare și galbenă dintr-un orașel de unde faci două ore cu mașina până la New York. Sunt mulți copaci în orașelul ăla. Nu știu ce fel de copaci. Case mari, copaci înalți și iarbă de un verde crud. Îmi dau seama că mama nu va locui cu mine, ci va face naveta, îmi spune, uneori va locui la New York și alteori în orașel. Eu voi locui cu copacii.

Proprietara este o doamnă corpulentă de aproximativ șaizeci de ani, cu ochelari mari și picioare mici, înghesuite în niște platforme cu toc. Ne va arăta casa, dându-ne și o serie de sfaturi practice înainte de a-i încredința mamei cheile. Deschide ușa care dă spre verandă și grădină și e pe punctul să ne spună ceva când mama o întrerupe:

— O grădină! exclamă ea cu un mic țipăt de bucurie.
O grădină cu copaci!

Mă ia de mână și dă să alerge în grădină, îmi dau seama că ar vrea să ne luăm de mâini și să dansăm fericite prin iarbă, arătându-i doamnei grase și vecinilor cât de frumos ni se pare totul. Îmi trag mâna și înțepenesc locului, ca și cum aș fi devenit, dintr-odată, imobilă și grea. Șuier printre dinți:

— Nu mă atinge.

Am o singură țâță. Cealaltă nu mi-a crescut încă. Sfârcul drept are o culoare violetă și mă doare când îl ating, ca și cum s-ar fi mutat în el un bondar. Cel drept e plat, rozaliu și nu mai mare decât năsucul unei pisici. Sunt mai subțire decât un fir de iarbă. Urâsc America. O urâsc pe mama.

Mama sare în grădină și începe să danseze. Soarele îi strălucește în păr. Nu știe să danseze, iar mișcările îi sunt mult mai dizgrațioase decât crede. Doamna corpulentă strânge din buze. Stăm una lângă cealaltă, privind-o pe mama. Eu port adidași albaștri. Ea, niște platforme galbene. Sunt sigură că îi place galbenul, din moment ce atât casa, cât și perdelele din sufragerie și pantofii ei sunt toate galbene. Văd că e pe punctul să spună ceva, ezită, apoi își face curaj și îi strigă mamei din cadrul ușii:

— N-ar trebui să... Nu mai călcați iarba!

Mama se oprește din dans și își trage răsufierea. Ce a zis doamna grasă? Mama își dă frumosul păr pe spate și pășește ostentativ înapoi spre verandă, ca și cum ar vrea să-i arate că e în stare să meargă și să danseze în iarbă fără să o calce. Nu îndrăznește să-i spună că a ales casa asta exclusiv datorită grădinii, nu îndrăznește să-i spună cât de mult timp a căutat *exact* casa asta și *exact* grădina asta și cât de mult își dorea ca de data asta să fie totul perfect, nu îndrăznește să-i spună că a cerut o grămadă de broșuri și pliante cu imobiliare, douăzeci sau mai multe, cu fotografii ale caselor, grădinilor, copacilor din grădină, dormitoarelor, nu îndrăznește să-i spună cum stătea întinsă în pat în apartamentul ei din Oslo, uitându-se peste toate pozele, și cum, când a dat peste casa asta galbenă înconjurată de atâta vegetație, și-a spus: „Aici, aici vreau să locuim”. Avea o fiică, un copil care trebuia să învețe să se cațăre în copaci.

Mama nu îndrăznește să-i spună doamnei toate aceste lucruri, îi e frică de ea și nu vrea să declanșeze un conflict.

Contractul e, de altfel, deja semnat. „Dar e voie să ne cățărăm în copaci, oare?” Nu îndrăznește să întrebe. Totul o să fie perfect de data asta. Copiii au nevoie de liniște, ordine și previzibilitate. Casă frumoasă cu grădină frumoasă într-un cartier frumos. Copaci, lapte. Simte că e pe cale să-și piardă fiica. Să o scape din mână. Erau atât de apropiate. „Dar acum e din ce în ce mai retrasă. Răspunde disprețuitor. Era atât de blândă și de luminoasă. Soarele îi strălucea în păr. Acum mă privește, iar în privirea ei strălucesc mii de reproșuri. Nu poate să fie iar fetiță?”

Tapetul din camera de zi e din brocart cu model, și canapeaua la fel, copiii nu au voie cu mâncare acolo, spune doamna cea grasă.

PISICA COSTĂ O MIE de dolari. E o persană cu păr lung, cu fire argintii dispuse într-un model complicat și cu o personalitate la fel de complicată.

— Cel mai important e să fie periată în fiecare zi, ne spune crescătoarea.

Crescătoarea arată ea însăși ca o persană și ne împărtășește că are acasă nu una, nu două, ci peste douăzeci de pisici. Are o față mică și înghesuită, un nas mic și roșu, niște urechi mici și drăguțe și doi ochi blegi și verzi, cu o privire uimită sau resemnată sau puțin ofuscată. La corp e slabă. Și-a strâns părul cărunt, cărlionțat și lung până la mijloc într-o coadă în vârful capului. O vreme, am avut impresia că mama se gândea serios dacă nu cumva să renunțe la pisică și s-o ia acasă pe doamna din fața noastră.

Am hotărât ca noua pisică să se numească Susy Jolie, am decis în avionul cu care zburam peste Atlantic. Acum suntem aici, încă buimace de la diferența de fus orar, mamă și fiică în mijlocul sufrageriei crescătoarei de pisici, așezate pe scaune cu model floral care scârțâie îngrijorător sub noi. Masa și pervazurile ferestrelor sunt decorate cu tot soiul de pisici din porțelan alb și verde și am primit fiecare câte o ceașcă mică și neagră cu ceai Lipton călâi, cu pliculețele încă înăuntru. În timp ce crescătoarea se află la bucătărie și pregătește niște fursecuri, mama descoperă că nu a primit nici o linguriță la ceai, așa că pescuiește cu degetul mic pliculețul, care începe

să picure pe fața de masă. Se uită disperată în jur, căutând cu privirea o farfurioară, dar nu găsește nici una, așa că lasă plicul să alunece înapoi în ceșcuță cu un pleosc. Mama preferă ceaiul slab, fierbinte și slab și făcut nu cu pliculeț, ci cu frunze de ceai infuzate într-un ceainic și strecurate, știu toate astea foarte bine. Unul din lucrurile pe care le făceam adeseori când eram mai mică era să-i fac mamei ceai când era obosită și o durea capul. Ceai și masaj la frunte. „Ai mâini pricepute”, spunea ea. „Mâini care pot liniști nervii care mi se strâng.”

Mirosul puternic de pipi de pisică ne izbește când mama parchează mașina închiriată în fața casei crescătoarei și deschide ușa. Mama își ridică nasul impunător – nasul care, paradoxal, îi accentuează și îi ascunde frumusețea deopotrivă –, adu-mecă și zice:

— Nimic nu miroase la fel de rău ca pipiul de pisică! Ești sigură că vrei o pisică?

Se vorbește, se bea ceai. Într-o convorbire telefonică între Statele Unite și Norvegia, crescătoarea a zis că și-ar dori să o întâlnească pe mama față în față. Nu vinde pisici orișicui. Poți să fii și stea de cinema, bravo ție, dar crescătoarea e preocupată exclusiv de bunăstarea și fericirea pisicii și și-a dezvoltat un „sistem propriu de evaluare” în acest scop. Nu e de la sine înțeles că primești pisica de la prima vizită. Poate nu o primești deloc, la urma urmei. Ea nu se ocupă cu creșterea pisicilor pentru bani, ne tot repetă în timp ce stăm la masă, bând ceai și mâncând fursecuri.

— *Puțin* și pentru bani, mormăi eu în norvegiană.

Știu că persana o să ne coste o mie de dolari, totuși.

Mamei nu-i place că fiica ei s-a făcut atât de sarcastică. E din ce în ce mai acidă cu toată lumea. Și nerușinată. Și asta s-a înrăutățit. Mama îi spune crescătoarei lucruri frumoase despre sufragerie și despre pisicile de porțelan, despre părul ei lung și cârlionțat, despre pisica care tocmai a sărit în poala

mamei și s-a încolăcit acolo ca să doarmă. Nu spune nimic despre mirosul înțepător sau despre ceaiul abia călduț, despre fața de masă pătată. Mama poate face și o țeavă de fier să se îndoaie și să se simtă apreciată și iubită. Eu îmi țin gura. Nu am același impact asupra oamenilor ca mama. Eu am dinții mult prea mari și un aparat dentar mult prea vizibil ca să fie nevoie să mai zic ceva; pe lângă asta, îmi lipsește cu desăvârșire orice talent de a face oamenii să se simtă apreciați și iubiți. Persane de diferite vârste stau întinse și se ling în sufrageria mobilată excesiv – pe canapelele cu perne moi având același model ca scaunele din camera de zi și rozalii ca un năsuc de pisică, pe covoarele dolidora de păr de pe jos, încolăcite în jurul figurinelor de porțelan de pe pervaz sau sub caloriferul imens care respiră și gălgâie și trosnește și emană căldură. Crescătoarea îi spune mamei că ea e, în principiu, împotriva ideii de a vinde pisici familiilor cu copii. Iau din poala mamei pisica și mă așez eu acolo; sunt mult prea mare pentru a sta în poala mamei, știu, dar acum vreau să stau în poala mamei.

— Nu putem să plecăm? mormăi eu în norvegiană, nu mai vreau să stăm. E o ciudată.

Furia mamei apare din senin și fără avertisment. Continuă să-i zâmbescă crescătoarei, dar îi simt furia în pielea de găină de pe brațe. „Afurisitul ăsta de copil mult prea mare și greu care mi s-a urcat în poală și care se vaită și se preface îmi face viața atât, atât de complicată.”

— Nu e ușor să fii *femeie*, spune mama, în parte către ea însăși și în parte către crescătoare.

Crescătoarea încuviințează.

De fiecare dată când mama spune cuvântul „femeie”, e ca și cum l-ar pronunța cu litere cursive. E limpede pentru toată lumea, inclusiv pentru mine, că, atunci când mama vorbește despre a fi *femeie*, vorbește despre ceva mult mai complicat decât simplul fapt de a fi de gen feminin. Eu, de exemplu, sunt departe de a fi *femeie*. Într-un anume sens, eu sunt tocmai opusul